

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

31 december 2018

Orgelspel

Welkom door kerkenraadslid, aansteken van kaars

Openingslied 280: 1-5 en 7

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft.
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
Van God onze Vader
En van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied

Inleiding

Afgelopen zaterdagmorgen zat ik rustig in het vakantiehuisje in Zeeland waar ik altijd te vinden ben tussen 1 november en 1 april. Ik genoot van een heldere dag, met het mooie uitzicht over het Veerse Meer naar Veere. Toen kreeg ik opeens een vrolijk appje binnen van collega Els de Bijl Nachenius. Wij kennen elkaar nog van de studie, toen ik in 1987 in Leiden begon. Ze stuurde me een fraaie foto van een paar nieuwe preekschoenen die ze had gekocht. U heeft ze gisteren kunnen zien.

Zoals gezegd, ik zat lekker rustig. Had mijn hondenpantoffels aan en stuurde, als een geintje, haar een foto daarvan. ‘Mijn preekschoenen’. Waarop zij antwoordde: als je die maandagavond tijdens de dienst draagt, krijg je van mij een fles bubbels.

U begrijpt het: die uitdaging ging ik graag aan.

Het thema voor de dienst vandaag is:

‘Als honden’

Verootmoediging

Eeuwige, onze God,

Daar zijn we samengekomen in uw huis. Voor het laatst dit jaar. We kijken terug en we kijken vooruit. We plaatsen ons tijdelijke bestaan in uw eeuwige licht. Wij mensen gaan voorbij, u bent eeuwig. U droeg ons voorgeslacht, u draagt ons en u zult al uw mensenkinderen blijven dragen, als wij allang vergeten zijn.

Daarom zoeken wij u. Daarom willen wij ons voor u openstellen.
Daarom bidden wij u.

Wees met ook met ons, zoals u met uw mensenkinderen wilt zijn. Wil ons inspireren en wil ons dragen. Wil ons bestaan onttrekken aan de zinloosheid van de tijd die voorbij gaat. Wil het werk van onze handen bevestigen. Wil maken, dat er in ons bestaan iets te vinden is, dat verwijst naar u. Iets van liefde, die blijft, ook wanneer alles vergaat.

Wees zo met ons.

Amen.

Bijbellezing: Richteren 7

Toelichting:

Vanavond lees ik u twee kleine gedeelten uit het Boek Rechters of Richteren. Dit boek beschrijft de wederwaardigheden van het volk dat, net door de woestijn heen getrokken, zich moet invechten in het beloofde land. Het zijn geen opbeurende verhalen. Het gaat telkens om oorlog en strijd. Eerlijk gezegd gaat het eerder over oorlogsmisdaden, dan dat we er heel geïnspireerd van worden. Toch zitten er pareltjes tussen, die de moeite van het lezen waard zijn.

Vandaag horen we hoe de Richter Gideon de strijd moet leveren. God helpt hem in de strijd, maar dan moet hij wel op God vertrouwen en niet op een groot leger. Slechts met een kleine Gideonsbende mag hij op pad. Een kleine bende van getrouwen. Zo zal iedereen weten dat hij de overwinning aan God heeft te danken en niet aan de mensen.

Je kunt de tekst lezen als een stukje oorlogskunst, je kunt het ook lezen als een beroep op het vertrouwen in God. Als God voor ons zorgt, dan komt het goed. Vandaar ook het Taize lied dat we na de lezing drie keer zingen.

⁷Gideon en al zijn troepen zetten in alle vroegte hun kamp op bij de bron En-Charod. Het kamp van de Midjanieten lag noordelijk daarvan, in de vlakte, om en nabij de heuvel More. ²Toen zei de Heer tegen Gideon: ‘Zolang er zoveel soldaten bij je zijn, geef ik Midjan niet in hun macht. De Israëlieten zouden eens de eer van de overwinning voor zichzelf kunnen opeisen, door te denken dat ze door eigen kracht zijn bevrijd. ³Deel daarom aan al je mannen in het kamp mee dat ieder die bang is, hier van de bergen van Gilboa mag weggaan, terug naar huis.’ Toen gingen tweeëntwintigduizend man naar huis terug,

tienduizend bleven er over. ⁴Maar de Heer zei tegen Gideon: ‘Nog zijn het er te veel! Laat je mannen naar het water van de bron gaan, dan zal ik daar een keus uit hen maken; ik zal je zeggen wie met je zullen meegaan en wie niet.’ ⁵Gideon liet de mannen naar het water gaan en de Heer zei tegen hem: ‘Je moet de mannen die als honden met hun tong het water opslurpen, scheiden van de anderen die op hun knieën gaan liggen om te drinken.’ ⁶Driehonderd man slurpten het water op; de rest ging op de knieën liggen om te drinken en bracht het water met de hand naar de mond. ⁷‘Met de driehonderd mannen die het water hebben opgeslurpt,’ zei de Heer tegen Gideon, ‘zal ik Israël bevrijden; door hen geef ik Midjan in je macht. Zeg tegen de anderen dat ze naar huis kunnen gaan.’

[...]

²²Terwijl de driehonderd man op de ramshoorn bliezen, zorgde de Heer ervoor dat de mannen in het kamp elkaar met het zwaard te lijf gingen. Het leger sloeg op de vlucht in de richting van Serera, naar Bet-Hassitta en de rivieroever bij Abel-Mechola, boven Tabbat.

Lied 900 (3x)

Bijbellezing: Psalm 90

90¹Een gebed van Mozes, de godsman.

Heer, u bent ons een toevlucht geweest
van geslacht op geslacht.

²Nog voor de bergen waren geboren,
voor u aarde en land had gebaard –
u bent, o God, van eeuwigheid tot eeuwigheid.

³U doet de sterveling terugkeren tot stof
en zegt: ‘Keer terug, mensenkind.’

⁴Duizend jaar zijn in uw ogen
als de dag van gisteren die voorbij is,
niet meer dan een wake in de nacht.

⁵U vaagt ons weg als slaap
in de morgen, als opschietend gras

⁶dat ontkiemt in de morgen en opschiet,
en ’s avonds verwelkt en verdort.

⁷Wij komen om door uw toorn,
door uw woede bezwijken wij.

⁸U hebt onze zonden vóór u geleid,
onze geheimen onthuld in het licht van uw gelaat.

⁹Al onze dagen gaan heen door uw woede,
wij beëindigen onze jaren in een zucht.

¹⁰Zeventig jaar duren onze dagen,
of tachtig als wij sterk zijn.

Het beste daarvan is moeite en leed,
het gaat snel voorbij en wij vliegen heen.

¹¹Wie kent de kracht van uw toorn,
wie vreest oprecht uw woede?

¹²Leer ons zo onze dagen te tellen
dat wijsheid ons hart vervult.

¹³Keer u tot ons, HEER – hoe lang nog?

Ontferm u over uw dienaren.

¹⁴Vervul ons in de morgen met uw liefde,
laat ons van blijdschap juichen, al onze dagen.

¹⁵Geef ons vreugde, vergoed de dagen dat u ons kwelde,
de jaren dat wij ellende doorstonden.

¹⁶Toon uw daden aan uw dienaren,
maak uw glorie bekend aan hun kinderen.

¹⁷Laat ons uw genade zien, Heer, onze God.
Bevestig het werk van onze handen,
het werk van onze handen, bevestig dat.

Lied: Uren, dagen, maanden, jaren

Preek

Oudejaarsavond is het feestje van de vergankelijkheid, als ik het wat kort door de bocht zeg. Wie zou vanavond niet stilstaan bij het verglijden van de tijd? Het is een moment van weemoedigheid. De tijd glipt als zand of beter gezegd nog, als water tussen de vingers door. Alweer een jaar voorbij. En ik weet niet hoe het met u is, maar een van de eerste artikelen die ik lees in de kranten in die laatste dagen van het jaar, is het overzicht van wie ons ontvallen zijn. En zo kijk ik ook rond in de gemeente. En hoewel Remonstranten heel oud worden - wist u dat er onder de 5000 Remonstranten 17 honderdplussers zijn? En 350 boven de negentig? – ook die gaan toch een keer dood. En nu ik al bijna 20 jaar predikant ben, geeft dat aanleiding tot weemoedigheid op een avond als deze.

Maar goed, toen ik twintig jaar geleden hier begon en mijn eerste oudjaarsdienst in uw midden hield, had ik het iets te gek gemaakt met mijn verwijzingen naar de vergankelijkheid: dominee, het was wel wat sombertjes, was het terechte commentaar van een van de kerkgangers!

Vanavond probeer ik dus niet in die valkuil te lopen. Graag wil ik met u in drie onderdelen nadenken over deze avond:

1. Vergankelijkheid verwijst naar de essentie
2. Slurpen als honden
3. Bevestiging

Vergankelijkheid en essentie

Psalm 90 – net als vele andere psalmen – weet op een nuchtere manier neer te zetten hoe vergankelijk een mens is. Hoe fraai dit aardse bestaan ook is, hoe we ook oud kunnen worden, 70 of 80 jaar, in een eeuwig perspectief stelt het allemaal niets voor. Zoals de Prediker het zo opbeurend opmerkt: de tijd zal spoedig aanbreken dat niemand meer weet heeft van ons bestaan. Aan de ene kant is die uitspraak natuurlijk ontzettend waar, aan de andere kant is het natuurlijk bijna onmogelijk om ons de wereld zonder ons voor te stellen. Want in alles wat wij van de wereld zien, staan wij zelf in het midden. We kunnen niet met andere ogen kijken dan de onze. We kunnen letterlijk alleen maar om ons heen kijken.

Psalm 90 draait dit egocentrische wereldbeeld om en plaatst het in een goddelijk licht. Als er een blik is, die blijft, dan is het de blik van God. Zelfs als er geen God zou bestaan, is dit een perspectief dat velen zal aanspreken. Geen vergankelijkheid. Geen toevalligheid. Er is een perspectief dat het alles overstijgt. Een perspectief waarin alles wat er bestaat in een oogopslag gevangen kan worden. Dat is God. Het is deze tegenstelling bij uitstek. Deze confrontatie met de sterfelijkheid door de gedachte aan een eeuwig wezen, die kan leiden tot religieuze gedachtes. Waar wij mensen ons tijdelijk en sterfelijk weten, ontstaat snel het verlangen naar iets of iemand die blijft. Die al ons gekrakeel overstijgt. Die er was, is en zijn zal.

Religie is verlangen naar verbinding van ons tijdelijke, voorbijgaande bestaan, met een eeuwig houvast. God is ons anker in een tijd die maar voortschrijdt. Een anker dat zin geeft aan ons bestaan. Een anker dat maakt dat we niet doelloos door de tijd heen schieten de nietsigheid in.

Zo zingen we het in al onze kerkdiensten:

Tot u, Heer, gericht.

Hier zijn wij, open voor uw licht.

Gij geeft ons kracht tot stilt' en strijd.

Kom tot ons, Eeuw'ge in de tijd.

Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. Dat iets van de goddelijke eeuwigheid ons zin en stevigheid geeft. Dat is de essentie van ons samenzijn, hier.

2. Slurpen als honden

Toen ik als klein jongetje nog op de lagere school zat en van de juf het verhaal hoorde van de Gideonsbende die gevormd werd door mensen die zich niet zo goed thuis waren in hun etiquette, voelde ik mij gesterkt. Mijn tafelmanier waren toen niet helemaal – misschien nog steeds niet? - op het niveau van Amy Groskamp-ten Have, dus het was een geruststellende boodschap dat God zich nu juist bediend van slurpende – en bedacht ik zelf – ook boerende mensen. Vandaag verschijnen op hondensloffen zou bij Amy toch ook niet door de beugel kunnen. Maar goed: ik las het verhaal van de Gideonsbende als enige kritiek op de voorschrijvendheid van goede manieren. Bij de Heer was je ook – of eigenlijk in het bijzonder – welkom, als je er net niet helemaal bij hoorde. De in Remonstrantse kring wellicht geliefde verbastering van het fraaie lied van Rhijnvis Feith kan vast geen Hogere goedkeuring wegdragen. Wie rondkijkt in de Remonstrantse Broederschap en denkt hoe vroeger de bontjassen en mooie hoeden om aandacht streden, zou zomaar kunnen verzuchten:

Ach wij vinden waar wij staren, niets van standing hier beneen!

Eerlijk gezegd is die tekst uit het boek Richteren best ingewikkeld. Althans: het is duidelijk waarom de Heer vindt dat Gideon er niet met een groot leger op uit moet trekken. Als het om duizenden soldaten zou gaan, zou je zomaar kunnen denken, dat de overwinning mensenwerk is. Maar dat is niet de bedoeling: het is Gods reddende en sparende optreden die Israel een plek in het beloofde land zal garanderen. Het beloofde land – en later voor christenen God Koninkrijk – is niet iets wat mensen zelf kunnen bereiken. Dat leidt maar tot hoogmoed en ellende. Waar ter wereld pogingen gedaan worden en werden om Gods Koninkrijk te vestigen, blijkt vooral de hel op aarde aan te breken. Nee: bij Gideon lezen we een oefening in bescheidenheid. God heeft mensen nodig. Maar God doet het. Vandaar driehonderd slurpende mannen.

Ze slurpen als honden. Waarom eigenlijk. Laat ik eerlijk zijn: dat kan ik niet goed uitleggen. U begrijpt: commentaren genoeg die hier mooie dingen over zeggen. Maar echt overtuigend zijn die niet. Is het, omdat God vooral de ongecompliceerdheid van de slurpende mensen waardeert? De meeste mensen zijn netjes opgevoed en gebruiken hun handen als kommetjes. Maar niet de driehonderd. Een andere verklaring is, dat het gewoon ging om het terugbrengen van het aantal. De meeste verhitte, dorstige soldaten, zullen de gelegenheid wel te baat nemen om zich helemaal nat te maken, door met hun handen water over hun hoofd te gooien. Er zijn zelfs commentatoren, die een verwijzing zien naar honden, die in Egypte slechts heel voorzichtig drinken uit de Nijl om niet door krokodillen opgegeten te worden. Anderen zien in een van de twee bewegingen een buiging, die doet denken aan het buigen van de knie voor Baal. Kortom: eigenlijk weten we niet wat het betekent. Staan blijft, dat de uitgelezen Gideonsbende gerust met honden vergeleken mag worden. Voor mij weer voldoende

reden om op deze sloffen hier voor u te verschijnen. Want laten we eerlijk zijn: juist op een potentieel sombere dag als deze, kan een glimlach geen kwaad. En zeker niet als je er een weddenschap met een geliefde collega mee wint!

Bevestiging

En daarmee kom ik tot deel drie, het laatste deel van de preek, de bevestiging.

Hoe het ook zij, de boodschap is hier in elk geval, met de slurpende honden, dat we het niet allemaal van onszelf moeten of hoeven te verwachten. Wij hoeven het niet alleen te doen. Waar de moderne wereld ons telkens toeroept in onze neo-liberale tijd, dat succes een keuze is, met de andere kant van de medaille: als het je niet lukt, is het je eigen schuld, roept de bijbel ons op tot vertrouwen. Tot weten, dat het belangrijkste ons gegeven wordt. Niet dat wij stil moeten blijven zitten.

Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw...

Dat niet. Maar wel, dat we er mogen zijn. Dat het belangrijkste ons gegeven wordt. Dat het goed komt. Of ten diepste: dat het goed is!

Waar wij mensen zwoegen en ook moeten zwoegen door heel het leven heen, mogen we op God vertrouwen, die ons werk wil bevestigen. Althans, als dat werk is, wat er werkelijk toe doet. Als het werk is, tot zijn eer. Als we iets doen, wat onze naaste en onszelf ten goede komt. Of dat in elk geval probeert.

Elke dienst opnieuw spreken we een verwijzing uit naar onze levensopdracht. We verlaten de kerk met de zegen. Een zegen over onze verantwoordelijkheid, voor onze geloofsgemeenschap, met haar taak in de wereld, met haar noden. Dat is de levensopdracht, waarover we Gods zegen vragen.

In dat gebed om de zegen, om de bevestiging van het werk van onze handen – of bij de driehonderd slurpende mannen van Gideon – klinkt een vertrouwen door. Het is niet zinloos wat we doen in ons leven. Een leven van liefde, doet er toe. Ons werk doet er toe. Ons bestaan is niet zinloos, maar wordt door een eeuwige Hand gedragen.

Met dat vertrouwen mogen we het nieuwe jaar ingaan!

In maart vieren we hier in deze kerk dat 400 jaar geleden Remonstranten het aandurfd, om tegen alle verdrukking in, verder te gaan met de zaak waarin zij geloofden: een vertrouwenwekkend geloof, waarin mensen ook hun eigen verantwoordelijkheid hadden. Vierhonderd jaar later mogen wij vroom uitspreken: tot hiertoe heeft de Heer ons geholpen.

Dat is ook de essentie van hier oudejaar vieren: tot hiertoe heeft de Heer ons geholpen.

Met zijn hulp en zegen gaan we het nieuwejaar in!

Amen.

Orgelspel

Gebeden, afgesloten met Onze Vader

Eeuwige God,

We willen u danken, voor alles wat we in ons leven mochten ontvangen. De liefde van mensen om ons heen. De liefde van u, die alles draagt. Waar wij op een avond als deze vaak terugkijken op wie er niet meer zijn, prijzen wij u nu, voor het feit dat wij er nog zijn. Dat u ons draagt en ons sterken wil, door heel het leven heen.

We bidden u vanavond om uw ontferming. U hebt de generaties voor ons willen dragen. Draag dan ook ons, als wij het niet altijd gemakkelijk hebben. Als eenzaamheid en verdriet op de loer liggen. Als het bestaan ons vervult met zorg en angst. Als er een geheim in ons leven is, dat zwaar op ons drukt.

Ontferm u over ons, als we ons zorgen maken over onze gezondheid. Als we onszelf dreigen kwijt te raken. Wilt u ons, o God, blijven vasthouden als wij onze medemensen niet meer herkennen.

Wees met ons en geef ons kracht als we de dood in de ogen moeten kijken. Als we treuren om het verlies van wie ons dierbaar waren.

Blijf ons vasthouden, het nieuwe jaar in. Zegen ons en bevestig ons werk.

In stilte bidden we. We spreken voor u uit, wat geen ander mens voor ons kan zeggen.

[...]

Met heel uw kerk bidden wij:

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd.

Uw koninkrijk kome.

Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden

zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking,

maar verlos ons van de boze.

Want van U is het koninkrijk

en de kracht en de heerlijkheid

in eeuwigheid.

Amen.

Mededelingen en collecte

Slotlied 90a

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze
geloofsgemeenschap,

Haar taak in deze wereld, met haar noden.

En gaan wij van hier naar ons huis en onze levensopdracht,

Onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Antwoordlied na zegen: 248